

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta tělesné výchovy a sportu

**Analýza a srovnání výskytu a příčin porušování pravidel
v basketbalu mládeže**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

PaedDr. Michael Velenský, Ph.D.

Vypracoval:

Jan Musil

Praha, 2016

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne

.....

podpis diplomanta

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své bakalářské práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto bakalářskou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení: Fakulta / katedra: Datum vypůjčení: Podpis:

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PaedDr. Michaelu Velenskému, Ph.D. za cenné rady a poznatky ke směřování mé práce, doporučení literatury a za předlohu použitých materiálů pro výzkum práce.

Dále bych rád poděkoval PaedDr. Františku Rónovi za pomoc s utříděním myšlenek a za jeho odborné názory a postřehy.

Trenérům USK Praha Ing. Petru Jachanovi, Vítu Petrákovi a Tomáši Greplovi za poskytnutí materiálů ke zpracování bakalářské práce.

V neposlední řadě své rodině za morální podporu.

Abstrakt

Název: Analýza a srovnání výskytu a příčin porušování pravidel v basketbalu mládeže.

Cíle: Záměrem práce je posouzení míry porušování pravidel v utkáních basketbalu dvou věkových kategorií. Vyslovuje se předpoklad, že ve vyšší kategorii bude výskyt zejména přestupků nižší.

Metody: Metodou práce pro sběr dat je pozorování videozáznamů, analýza vytipovaných jevů týmového herního výkonu a vytvoření dostatečného podkladu pro zpracování. Zpracování získaných dat má povahu kvantitativních operací a grafického záznamu. Předmětem výzkumu je týmový herní výkon družstev USK Praha v kategoriích žáků a dorostenců U15 a U19.

Výsledky: Zjistili jsme, že mladší věková kategorie dosahovala většího počtu ztrát, ztráty pramenily především z vlastních chyb jednotlivých hráčů. Největší zastoupení měly zkažené přihrávky a vypíchnuté míče soupeřem. Možnost řešení je větší důraz kladený na rozvoj individuálního herního výkonu v rámci tréninku.

Klíčová slova: basketbal mládeže, týmový herní výkon, kvantitativní analýza, ztráty míče.

Abstract

Title: Analysis and comparison of the occurrence and the causes about rule violations in youth basketball.

Objectives: Our goal is to assess the degree of rule violation in basketball matches in two age categories. Our assumption is that the in the higher category, the occurrence of violation is lower.

Methods: Method of work is indirect observation of videos, analysis and creation of quantitative research on team performance of USK Praha U15 and U19, then a detailed analysis of the number and type of loss of individual categories and matches follows.

Results: We found that younger category reached a larger number of losses. Losses were caused primarily from the mistakes of the players. Most of them were bad passes and balls gained by rival. The possible solution is emphasis on the development of individual game performance in practice.

Keywords: youth basketball, team game performance, quantitative analysis, turnovers.

Obsah

1. Úvod	9
2. Teoretická část	11
2.1. Charakteristika současného elitního basketbalu.....	11
2.1.1. Pojetí herního výkonu	12
2.1.2. Rychlá a plynulá řešení tzv. „přechodových fází“	12
2.1.3. Plynulá řešení herních situací a návaznost činností v postupném útoku	13
2.1.4. Agresivní a vysoce týmové pojetí všech obranných činností.....	14
2.2. Nároky ve specializovaném sportovním tréninku	14
2.2.1. Kvalita individuálních herních výkonů	14
2.2.2. Psychické procesy.....	15
2.2.3. Bioenergetická determinace	15
2.3. Příznaky basketbalu dětí a mládeže.....	15
2.3.1. Rychlost vývoje dovednostního výkonu	16
2.3.2. Stanovení obtížnosti.....	16
2.4. Stadia vývoje.....	17
2.4.1. Začátečnická úroveň	17
2.4.2. Mírně pokročilá úroveň.....	17
2.4.3. Pokročilá úroveň.....	18
2.4.4. Vyspělá úroveň.....	19
2.5. Didaktická tendence v České republice.....	19
2.6. Herní činnosti jednotlivce	19
2.7. Herní systémy	22
2.8. Týmový herní výkon	23
2.9. Pravidla basketbalu.....	23
2.10. Pojem ztráta.....	25
3. Metodologie bakalářské práce	26
3.1. Diagnostika výkonu ve sportovních hrách.....	26
3.1.1. Diagnostické techniky a prostředky.....	27
3.1.2. Diagnostika týmového herního výkonu	27
3.1.3. Praktický význam diagnostiky	28
3.2. Kvantitativní výzkum	29

4.	Výsledková část a diskuze	31
4.1	U15 USK Praha- Slavoj Litoměřice 70:44	33
4.3	U15 USK Praha- Sokol Pražský 56:52.....	35
4.4	U15 USK Praha- BA Nymburk 56:64.....	36
4.5	U15 USK Praha- BK NH Ostrava 80:68.....	37
4.6	U19 USK Praha- Synthesia Pardubice 73:92	38
4.7	U19 USK Praha- JBC Brno 54:64	39
4.8	U19 USK Praha- BCM Ostrava 70:58	40
4.9	U19 USK Praha- Sokol Pražský 66:63.....	41
4.10	U19 USK Praha- BA Nymburk 76:52.....	42
5.	Závěr.....	43
6.	Použité zdroje.....	44

1. Úvod

Důvodů, proč zaměřit svoji pozornost na současný elitní basketbal a jeho pojetí na mezinárodním poli, je mnoho. Hlavním důvodem je, že se jen těžko najde lepší vzor pro zobecnění a interpretaci požadavků kladených v didaktickém procesu výchovy dětí a mládeže. Vývoj basketbalu směřuje neustále vpřed a chceme-li držet krok s nejlepšími, je třeba v tréninku aplikovat trendy, které jsou moderní nyní, eventuálně se řídit prognózami jeho dalšího vývoje. Bylo by velmi nerozumné, předkládat začínajícím hráčům učivo, které bylo moderní před 30 lety, jelikož se již posunula měřítko herních dovedností a herního výkonu.

Basketbal se hraje na vstřelené koše, které primárně rozhodují o samotném výsledku utkání. K tomu družstvo využívá držení míče pod svojí kontrolou, které může skončit úspěšným zakončením v podobě vstřeleného koše, relativně úspěšným zakončením střelbou a také neúspěchem v podobě ztraceného míče. Příčin může být hned několik: nedostatečná úroveň individuálních činností jednotlivce, jako např. zkažené přihrávky, technické přestupky, případně chyby. Dále to mohou být špatně zvládnuté herní systémy, na které hráči a jejich schopnosti nestačí, nebo naopak obranné systémy soupeře, se kterými si hráči nedokáží poradit. Svůj podíl mají jednoznačně i rozhodčí. Ti se sice drží platných pravidel basketbalu, jejich interpretace je ale vždy velmi subjektivní a bohužel nelze docílit toho, aby všichni rozhodčí rozhodovali naprosto stejně. S pojmem ztráta se můžeme setkat v mnoha dalších sportech. Kupříkladu tenisová moudrost praví, že se lepší hráč pozná podle toho, že zkazí méně snadných míčů. Ztráty patří mezi nejdůležitější faktory, rozhodující o úspěchu či neúspěchu. Ne vždy musí tým s menším počtem ztrát zvítězit, ale rozhodně je nezbytné postupovat v tréninku tak, aby byly co možná nejvíce eliminovány a dávaly tak soupeři méně možností ke vstřelení koše. Otázkou ovšem zůstává, čím konkrétně se v tréninku zabývat, tak aby hráči byli schopni odehrát zápasy s nízkým počtem ztrát.

Tím se dostáváme k cíli naší práce, kterým je zjišťování, kolik útoků končí neúspěšně a co je nejčastější příčinou neúspěšného zakončení. Následně se pokusíme vyslovit možnosti konkrétního řešení v tréninku mládeže. Vylovujeme hypotézu, že v kategorii starších dorostenců bude výskyt ztrát nižší, a to zejména přestupků. Pro naši práci jsme si vybrali organizaci USK Praha, která patří dlouhodobě k nejúspěšnějším v České republice. Sledovali jsme družstva kategorie starších žáků U15 a starších dorostenců U19 a to za pomoci rozborů videozáznamů, které jsme získali přímo od

trenérů nebo z internetu. Získané hodnoty obou družstev jsme vzájemně porovnávali a zjišťovali, jak se od sebe liší dvě věkové kategorie a jak postupuje vývoj hráčů směrem k seniorským kategoriím.

Přesto, že problematika ztrát je důležitá jak z hlediska nácviku v tréninku i samotné hry, v oblasti teoretických prací nejsou příliš zpracovány. Výjimkou jsou např. práce Bohumila Dosoudila a Tomáše Kaprálka, které se ale věnují výskytu ztrát v seniorském basketbalu, resp. kvantitativních charakteristikám herního výkonu v basketbalu obecně. Tato práce má tedy snahu toto prázdné místo zaplnit.

Práce nejprve podrobně popisuje zpracování výsledkové části, tj. způsob pozorování a měření i následné vyhodnocování. V teoretické části představuje současné pojetí vrcholového basketbalu, které se ve způsobu vedení tréninků mládeže pochopitelně odráží a taktéž charakteristiku basketbalu mládeže. Stěžejní částí práce je potom kapitola čtvrtá, která přináší zjištěné výsledky, na jejichž základě předkládá určitá doporučení pro tréninky mládeže.

2. Teoretická část

2.1. Charakteristika současného elitního basketbalu

Vývoj basketbalu nikdy neustrnul v mrtvém bodě a již od svého vzniku na konci 19. století se stále ubírá vpřed. Tento trend lze vnímat ve dvou vzájemně se protínajících rovinách. První je spíše obecnějšího charakteru a identifikuje sportovní hru v závislosti na společensko-ekonomických trendech a požadavcích. Druhá, o něco konkrétnější, poukazuje svými praktickými i teoretickými závěry na změny v pojetí sportovní hry jako takové., tj. na změny v pojetí samotného herního výkonu. Nelze chápat oba pohledy zcela izolovaně, jejich vzájemná podmíněnost je zřejmá.

Společenský a ekonomický rozvoj je dnes natolik provázaný, že se čím dál tím více hovoří o jeho globálním charakteru. Dopad na všechny sféry lidské činnosti je nezanedbatelný, sport nevyjímaje.

Vývoj basketbalu značně zrychlil především od konce osmdesátých let. Přičítáme to mimo jiné těmto faktorům:

- Komerencializaci sportu,
- geopolitickým změnám, především rozpadu východního bloku a naopak rozšíření Evropské unie,
- neomezeným možnostem přenosu informací,
- spolupráce NBA a FIBA.

Výsledkem je rozdělování basketbalu na profesionální a amatérský sport. Úroveň hry je značně závislá na ekonomických možnostech jednotlivých států, případně jednotlivých klubů. Profesionální basketbal se hraje, stejně jako ostatní sporty na této úrovni, především pro pobavení diváků a široké sportovní veřejnosti. Atraktivita herního projevu se z tohoto důvodu stala primární podmínkou jeho existence. Toto je naplňováno např. volným pohybem hráčů nejen v rámci Evropy, ale v podstatě po celém světě. Konkurence mezi hráči roste a zvyšují se tlaky na vysokou kvalitu individuálních herních výkonů.

Zvyšuje se konkurence v rámci mezinárodních soutěží a neustálé rozšiřování členské základny dlouhodobě předurčuje nároky na účast v těchto soutěžích jak klubového charakteru, tak na soupeření národních výběrů. Zde se totiž setkáváme s konfrontací různých pojetí profesionálního či elitního basketbalu.

Patrné jsou snahy FIBA o upravování pravidel tak, aby se hra stávala rychlejší, plynulejší a pro diváka čitelnější (Velenský, 2008).

2.1.1. Pojetí herního výkonu

Při snaze o charakteristiku sportovní hry a jejího pojetí herního výkonu je třeba zmínit, že je výrazně ovlivněno třemi soutěžními směry. V první řadě to jsou zámořské soutěže NBA, univerzitní NCAA a evropské soutěže pod hlavičkou FIBA. V zápasech těchto organizací jsou vidět značné rozdíly, způsobené především určitou rozdílností v pravidlech, tréninkovém procesu a tradicemi v jednotlivých koncepcích. Tyto rozdíly se však od počátku devadesátých let čím dál tím více zmenšují a dochází k potírání rozdílů v pojetí herních výkonů. To je způsobeno především přebíráním progresivních prvků herních realizací jak v teorii, tak v praxi. Výsledkem je např. povolení zónových obran v NBA a naopak prodlužování trojkové čáry v soutěžích FIBA po vzoru NBA.

K úplnému sjednocení patrně nedojde nikdy, ale lze vyzorovat tendence, které jsou shodné pro všechny směry, a my si je zde shrneme:

- Rychlá a plynulá řešení tzv. přechodových fází.
- Plynulá řešení herních situací a návaznost činností v postupném útoku.
- Agresivní a vysoce týmové pojetí všech obranných činností (Velenský, 2008).

2.1.2. Rychlá a plynulá řešení tzv. „přechodových fází“

Tento pojem je označován jako „transition game“ a v podstatě se jedná o fázi utkání, kdy dojde ke ztrátě míče, případně k jeho zisku.

Při přechodu z útoku do obrany je snaha o co nejrychlejší návrat na vlastní polovinu a rozebrání útočníků již během tohoto přechodu. Hráč, který má za úkol přenést hru na útočnou polovinu, je napadán ihned po chycení míče, případně ještě předtím, jestliže je předpokládáno, že tímto hráčem bude on. Projevuje se zde snaha o narušení snadného přechodu přes půlicí čáru a zahájení postupného útoku.

Zahájení útoku soupeře bývá taktéž narušováno útočným doskokem a krytím hráče, který míč doskočí. Snahou je zamezit první rychlé přihrávce do rychlého protiútoku, která mnohdy rozhoduje o úspěšnosti nebo neúspěšnosti tohoto protiútoku.

Při přechodu z obrany do útoku je snaha o co nejrychlejší snahu přenést míč na útočnou polovinu, aby nebylo porušeno pravidlo osmi vteřin. Toto je doprovázeno vysokým počtem hráčů na obranném doskoku, kteří zvyšují šance na získání doskoku.

V prvních několika vteřinách se hráči snaží o vytvoření přesilové situace a snadné zakončení útoku. Jestliže se toto nepodaří, objevují se snahy o rychlé zakončení při stejném počtu protihráčů při tzv. „secondary fastbreaku“, případně plynulý přechod do postupného útoku. Využívání první vhodné příležitosti ke střelbě se opírá o tvrzení, že je toto zakončení vhodnější, než mnohdy pracné a komplikované vytváření pozic pomocí různých signálů. Nevýhodou ovšem může být nepřipravenost útočníků na doskok (Velenský, 2008).

2.1.3. Plynulá řešení herních situací a návaznost činností v postupném útoku

Trenéři často používají frázi „read game“ která v případě útoku vyjadřuje určité herní prvky, kdy je hra založena na „čtení obránce a čtení rozestavení spoluhráčů“ (Rón, 1994, s. 30). Zatímco postupné útoky v „klasickém basketbalu“ byly prováděny podle neměnného schématu a pevně stanovených pravidel, systémy na principu „read game“ jsou založeny na „volnější spolupráci stanovené pouze několika základními principy“ (Velenský, 2008, s. 38) a útočníci se rozhodují podle toho, jak jsou schopni předvídat činnost protihráčů i spoluhráčů.

Velmi využívaná je především „vysoká aktivita při uvolňování bez míče“ (Velenský, 2008, s. 38). Tato aktivita je nezbytná především při agresivní obraně soupeře a to jak při uvolňování pro míč, tak pouze jako prostředek k upoutání pozornosti obránce. Nejčastěji využíváme tzv. „V“ únik, kdy se útočník pohybuje u koncové čáry tak, aby byl neustále nebezpečný pro obranu soupeře a poté se prudkým vyražením snaží dostat přihrávku do pozice, ze které je možné ohrozit koš.

Podobným způsobem se uvolňují podkošovní hráči, kteří se snaží získat pozici blízko koše i za cenu tvrdého souboje se svým obráncem a ohrožovat koš z bezprostřední blízkosti.

K upoutání pozornosti obránců se využívají činnosti s míčem. Mimo obvyklý „vyčkávací dribling“, který je předzvěstí zahájení kombinace, je taktéž patrná snaha hráčů „být nebezpečný právě tím, že mám míč“ (Velenský, 2008, s. 38). Toho je docíleno nájezdy pod

koš, se zakončením střelbou v pohybu, „stop jumpem“, případně přihrávkou spoluhráči do jasné pozice.

Vytváření situací „jeden proti jednomu“, případně „dvou proti dvěma“ je v dnešní době charakteristické pro většinu systému postupného útoku. Do těchto kombinací se družstva obvykle dostávají za pomoci zdánlivě složitých systému clon a uvolnění bez míče za účasti všech hráčů. Vzniklé situace jsou řešeny obvykle agresivním nájezdem do koše, střelou, „dvojičkou“ s podkošovým hráčem, případně přihrávkou tomuto hráči do podkošového prostoru (Velenský, 2008).

2.1.4. Agresivní a vysoce týmové pojetí všech obranných činností

Pojetí obranných činností v dnešním basketbale je velmi aktivní, útočníci s míčem i bez míče jsou obvykle pod neustávajícím tlakem, tak aby měl hráč s míčem znesnadněnou takřka jakoukoliv aktivitu, hráč bez míče se nemohl uvolnit a podkošový hráč nedostal míč do prostoru okolo koše. Snahou obrany je donutit soupeře k chybě svojí součinností a organizací obranné hry. Současný basketbal využívá mnohá pojetí obran, osobní obrana však stále tvoří hlavní základ.

Existuje několik dalších variant obranných systémů, které se snaží nabourat útočné stereotypy soupeře tak, aby nevěděl, proti jakému systému vlastně útočí, jaký druh útoku by měl zvolit a tímto ho dostat pod časový tlak. Rozšířené je využívání odstupované obrany tzv. „floating“, kdy se hráči snaží dostat pod tlak hráče na silné straně, aniž by se zbavili odpovědnosti za své přidělené útočníky. Tento způsob obrany se nazývá „*help and recover*“, aneb „*pomoz a vrať se ke krytí svého útočníka*“ (Velenský, 2008, s. 40).

Dále se využívají zónové obrany, ve kterých se čím dál častěji objevují prvky osobní obrany a naopak. V České terminologii je nazýváme kombinovanými obrannými systémy. Společným znakem všech těchto systémů je vysoký důraz kladený na vysoký stupeň agresivity (Velenský, 2008).

2.2. Nároky ve specializovaném sportovním tréninku

2.2.1. Kvalita individuálních herních výkonů

Vrcholový basketbal klade velmi vysoké nároky na jednotlivé hráče. Kvality jednotlivců jsou stavebním kamenem pro týmový herní výkon. Úplného vrcholu může dosáhnout jen

mizivé procento hráčů, kteří mají široké spektrum kvalit v rámci herních dovedností. Proto je takřka nemožné, aby se prosazovali hráči, kteří neoplývají touto univerzálností, přestože „jistá možnost vzájemné kompenzace existuje, s rostoucí výkonností se však snižuje“ (Dovalil, 2012, s. 19, popř. Velenský, 2008).

2.2.2. Psychické procesy

Moderní pojetí basketbalu je typické svojí rychlostí a vysokým nasazením. Hra se zrychlila nejenom při řešení herních situací, ale klade také nové nároky na rychlost rozhodování. Hráč musí umět ve zlomku vteřiny rozhodnout o řešení nastalé situace a samo sebou mít natolik vysoké herní kvality, aby toho docílil v maximální rychlosti (Velenský, 2008).

2.2.3. Bioenergetická determinace

V dřívějších dobách bývalo obvyklé, že hráči odehráli bez problémů celý zápas bez vystřídání, v dnešní době je to pro většinu hráčů takřka nemyslitelné, aniž by nedošlo ke zhoršení kvality herních dovedností a intenzity prováděných činností. Toto „výbušné“ a krátkodobé zatížení je energeticky pokrýváno systémem ATP-CP, vytrvalostně náročnější činnosti zase aerobními procesy. Hráči jsou nuceni se adaptovat na vysoké herní tempo a naprosto nezbytná je schopnost rychlého zotavení např. při oddechových časech nebo přerušení hry (Velenský, 2008).

2.3. Příznaky basketbalu dětí a mládeže

Výběr učiva by měl vycházet z pojetí elitního basketbalu, nesmíme ovšem zapomínat na „věková, vývojová (růstová) a výkonová specifika“ (Velenský, 2008, s. 42). Pokud nebudeme respektovat specifika sportovní přípravy dětí, může docházet k negativním dopadům. Tím může „být pedagogický pesimismus“ (Svoboda, 1980 in Velenský, 2008, s. 42), „averze hráčů ke sportovní hře“ (Hošek, 1992 in Velenský, 2008, s. 42), nebo obojí. S mládeží je třeba mít velikou trpělivost, poněvadž výsledky je nikdy nedostaví ze dne na den.

V Tréninku mládeže bylo vyzorováno několik závěrů, o kterých lze říci, že mají obecnou platnost pro všechna družstva (Velenský, 2008).

2.3.1. Rychlost vývoje dovednostního výkonu

Vývoj dovednostního výkonu se zejména zpočátku neodvívá příliš rychle. Tento fakt je přičítán dvěma skutečnostem. První z nich je způsobena nedokonalým provedením v začátcích tréninkového procesu, které je velmi složité odbourat a při nedůslednosti se to nemusí podařit nikdy (např. vysoký postoj v obraně i útoku).

Druhá skutečnost je výběr a rozsah učiva. Basketbal je velmi náročný na provedení a je vhodné v začátcích nácviku učivo redukovat s tím, že stále respektujeme kritéria elitního basketbalu.

Vývoj dovednostního výkonu není přímočarý. Přirozeným jevem v procesu motorického učení bývá zapomínání již naučených dovedností. Proto je třeba k tréninku nových přidávat i opakování již probíraného učiva a to ve všech kategoriích (Velenský, 2008).

2.3.2. Stanovení obtížnosti

Teoretické předpoklady pro stanovení obtížnosti, resp. jednoduchosti pohybových úkolů jsou v praxi velmi relativní. *„Přesné vymezení toho, co je pro podmínky efektivního učení mládeže optimální, a to jak z hlediska přístupu hráčů, jejich motivace a jejich reakcí (pohybových odpovědí), tak z hlediska učebních požadavků, neexistuje“* (Velenský, 2008, s. 44). Velmi často se liší představy hráčů a trenérů, kteří mají mnohdy tendence předbíhat realitu uskutečňování.

Hráči se vydrží koncentrovat pouze po krátkou dobu, totéž platí i při dlouhém výkladu a obecně při stereotypních činnostech. Je proto vhodné realizovat činnosti pro zpestření tréninku a skládat trénink tak, abychom u dětí docílili stavu „flow“ (proudění, plynutí), který lze charakterizovat jako stav, ve kterém jsou lidé ponořeni do určité činnosti takovým způsobem, že nic jiného není důležité a čas jakoby neexistoval (Csikszentmihalyi, 2015, popřípadě Velenský, 2008).

2.4. Stadia vývoje

Na základě některých charakteristických znaků lze přibližně určit stadia vývoje herního výkonu. Přesná identifikace není možná, jedná se spíše o snahu poukázat na nejčastější příznaky jednotlivých kategorií, které lze rozdělit na:

- Začátečnická úroveň (minižactvo),
- mírně pokročilá úroveň (žactvo),
- pokročilá úroveň (dorost),
- vyspělá úroveň (seniorské kategorie) (Velenský, 2008).

2.4.1. Začátečnická úroveň

Typickým znakem je shlukování hráčů a neustálé pobíhání za míčem v balíku, hráči doslova hrají pouze s míčem. Míč je většinou v držení šikovnějších jedinců, kteří se ho snaží driblingem (velmi často přes celé hřiště) dopravit do koše.

Herní dovednosti jsou malé, hráči neumějí pořádně běhat, brání na natažených nohách, při driblingu do míče plácají a neustále ho vizuálně kontrolují. Všechny tyto znaky jsou přirozené a jen těžce se odbourávají, někomu to jde lépe, někomu to jde hůře. Jak jsme již podotkli, důležitá je bezbřehá trpělivost a pevné nervy (Velenský, 2008).

2.4.2. Mírně pokročilá úroveň

Vytrácí se shlukování do balíků, které se přetváří do stavu, kdy si hráči na hřišti překáží. Hraje se na malém prostoru a hráči mají tendence se neustále uvolňovat k hráči s míčem, případně od něj naopak odběhnout. Záměrné kombinace jsou provedeny spíše při rychlém útoku nebo dílem náhody.

Technicky zdatnější jedinci mívají tendence ke „spasitelským pudům“ a snaží se brát zodpovědnost na svá bedra. V této úrovni jsou velké výkyvy mezi vnímáním hry jednotlivými hráči, což se projevuje ukvapeností ve všech činnostech (zahájení driblingu bez posouzení celé situace, dlouhé přihrávky na hráče nejbliže koši soupeře). Hráči jsou

schopni spolupracovat pouze v omezené míře a velmi často v herních situacích vyhledávají pouze jednoho-dva hráče, případně kamaráda.

V obraně je zřejmá přehnaná pozornost na míč, jednodušší je bránit hráče s míčem, protože mnoho chyb plyne z nepokrytí vlastního hráče, špatného rozebrání hráčů nebo jen z čiré lenosti bránit.

V této kategorii začíná být vnímán fakt, že *„nedostatečnost individuálních herních dovedností vytváří překážku pro efektivní součinnost a neefektivní součinnost naopak omezuje možnost využití herních činností jednotlivce“* (Velenský, 2008, s. 47).

2.4.3. Pokročilá úroveň

Dlouhodobější působení tréninkového procesu se začíná projevovat na úrovni individuálního i herního výkonu, hráči využívají získaných zkušeností z odehraných zápasů, herní kombinace a herní systémy nabývají povahy přirozenější součinnosti a pomalu se vytrácí předchozí úrovně. Lépe jsou vnímány pokyny trenéra, s jejich realizací to již bývá horší.

Věkovým rozdílnostem se věnuje např. Velenský, který uvádí: *„Bohužel musíme konstatovat, že na našich hráčích a družstev této úrovně je v poslední době čím dál tím víc znatelnější příklon k herně týmovým, resp. skupinovým dovednostem na úkor dovedností individuálních. Hráči neumějí řešit situace jeden proti jednomu- platí jak pro útok, tak pro obranu, jsou nedůrazní v těchto řešeních, málo spontánní a daleko více se spoléhají na osvojené kombinace (s převahou kombinací založených na clonění pro útočníka s míčem) či na přesná schémata herních systémů“* (Velenský, 2008, s. 48).

„Značnou omezenost herně dovednostního potenciálu jednotlivců „pokročilé úrovně“ považujeme za největší problém naší basketbalové praxe v dnešní době. Znesnadňuje totiž hráčům jejich nesmírně náročný přechod do seniorské kategorie (zejména její nejvyšší výkonnosti) a rychlou adaptaci na její herní výkon. Současně s tím nepřináší až na ojedinělé výjimky do této kategorie nic nového a progresivního, nic, co by odpovídalo kritériím dovedností v realitě basketbalu mezinárodně elitní úrovně“ (Velenský, 2008, s. 48)

2.4.4. Vyspělá úroveň

Seniorské kategorie v podstatě tvoří jakousi reflexi mládežnických kategorií. Závisejí na ekonomických a sociálních podmínkách, které jsou klíčovým faktorem pro kvalitu působících hráčů (Velenský, 2008).

2.5. Didaktická tendence v České republice

Důraz v tréninku je kladen na skupinové činnosti, na úkor činností individuálních. Velmi často jsou herní kombinace a systémy aplikovány předčasně a hráči si osvojují především kombinace založené na clonění (v útoku) a odstupování (v obraně), tímto se zbavují možností samostatného myšlení a rozhodování, protože jsou vedeni ke hře podle jasně daných pokynů a vzorců. Výsledkem jsou nedostatečně rozvinuté individuální činnosti jednotlivce a nedostatek kvalitních hráčů pro seniorské kategorie, kdy hráči jen těžko zvládají přechod do seniorských kategorií i přesto, že v mládeži získávali vavříny a medaile.

Příčiny hledejme v tlaku ze strany klubů (finance) a rodičů (přehnané ambice) na trenéry, kteří jsou nuceni sahát k machiavelistickým praktikám a podle hesla „účel světí prostředky“, dosahovat okamžitých výsledků za každou cenu. Platí sice zásada, že na vrcholovou úroveň dosáhnou pouze jedinci, kteří patřili mezi nejlepší již od mládí, ale rozhodně neplatí opak, že nejlepší jedinci v minižákovských kategoriích dosáhnou úspěchu i v kategorii dospělých, velmi často tito jedinci skončí předčasně a v zapomnění (Velenský, 2008).

2.6. Herní činnosti jednotlivce

Herní činnosti jednotlivce jsou specifickým označením pro basketbalové sportovní dovednosti. Dle Velenského (1999) je individuální herní výkon uskutečňován pomocí herních činností jednotlivce. Jsou základem jak pro herní kombinace, tak pro herní systémy. Kvalita jejich provedení je vždy závislá na úrovni hry jednotlivců.

Rozdělujeme celkem 11 dovedností, z toho 7 útočných a 4 obranné. Navazují na sebe plynule, nevyskytují se samostatně. Každá z nich má technickou stránku, která určuje způsob provedení a taktickou stránku, kde se odvíjí psychické procesy spojené s vnímáním a rozhodováním, pochopením herní situace a jejím řešením.

Každá herní činnost jednotlivce má herní účel, taktický záměr. Nejde o pouhý běh, nýbrž o uvolňování bez míče, krytí soupeře bez míče, nejde o pouhý hod míčem, nýbrž o přihrávku nebo střelbu, nejde jenom o driblink ve smyslu odrážení míčem od země, nýbrž o uvolňování s míčem (Dobry, 1986).

Obojí tvoří jednotu. Z hlediska herních podmínek žádná z nich není samoučelná, ale vyjadřuje určitý cíl, který dílčím způsobem přispívá k vyřešení určité situace v útoku nebo v obraně (Velenský, 1994).

Dělení dle Dobrého a Velenského (1980)

Útočné činnosti jednotlivce

Individuálního typu:

- Uvolňování s míčem na místě,
- uvolňování s míčem v pohybu,
- střelba z místa, střelba v pohybu.

Vztahového typu:

- Uvolňování s míčem na místě,
- přihrávání a chytání míče,
- uvolnění bez míče,
- clonění,
- doskakování

Činnosti vztahového typu jsou podmíněny účastí alespoň dvou hráčů (Velenský, 1999).

Obranné činnosti jednotlivce

Individuálního typu:

- Krytí útočníka s míčem na místě,
- krytí útočníka s míčem v pohybu,
- krytí útočníka při střelbě
- doskakování,

Vztahového typu:

- Krytí útočníka s míčem
- krytí útočníka bez míče
- krytí útočníka při clonění.

Primárním cílem není získání míče, ale spíše snaha donutit soupeře k chybám (Velenský, 1999).

Herní kombinace

„Herní kombinace představují cílesměrné jednání dvojice až pětice hráčů při řešení herních úkolů“ (Dobry, Velenský, 1980, s. 97).

Vliv na vznik a realizaci herní kombinace je popsán jako určení herního úkolu hráčům, kteří se podílejí na dané herní kombinaci. Dále pak komunikaci mezi těmito hráči, stejné herní záměry, načasování herních činností hráčů.

Kombinaci také ovlivňuje počet hráčů, kteří se do kombinace zapojí, prostor, kde je kombinace prováděna a záměr této kombinace (vstřelit koš, udržet míč, vytvořit prostor pro jiného hráče) (Dobry, Velenský, 1980).

Dělení dle Dobrého a Velenského (1980)

Útočné

Kombinace založená na akci „hod a běž“,

- kombinace založená na clonění,
- kombinace založená na početní převaze útočníků,
- kombinace založené na využití některých herních činností jednotlivce (únik driblinkem, únik bez míče, atd.)

Obranné

- Kombinace založené na proklouzávání,
- kombinace založené na přebírání,
- kombinace při zesíleném krytí,
- kombinace při početní převaze soupeřů.

2.7. Herní systémy

„Herní systém hry družstva je organizace vztahů mezi hráči jednoho družstva a organizace jejich činností při předpokládané opozici soupeře“ (Dobry, Velenský, 1980, s. 128).

Úkolem herního systému družstva je splnění konečného cíle nebo cíle v části utkání.

Systém hry určuje rozestavení hráčů, z kterého také vyplývají funkce jednotlivých hráčů (rozehrávač, křídlo, pivot).

Dělení herních systémů dle Dobrého a Velenského (1980)

Dělení podle plochy hřiště

- Na celém hřišti,
- na polovině hřiště,
- na $\frac{3}{4}$ hřiště,
- na $\frac{1}{4}$ hřiště, atd...

Dělení podle soupeřovy obrany:

- Proti osobní obraně,
- proti zónové obraně,
- proti kombinované obraně,
- proti presinkovým systémům (osobním a zónovým).

Útočný systém, pokud je správně hrán, musí umožňovat individuální hru a rozvíjet možnosti tvořivosti. Dále vytvářet střelecké situace, ale i zajišťovat doskakování a návrat do obrany.

Útočné herní systémy

- Rychlý protiútok,
- na tzv. „přechodovou fázi“, kterou označujeme přechod mezi rychlým protiútokem a postupným útokem.
- postupný útok.

Obranné herní systémy

Osobní obranné systémy

- Normální osobní obranný systém,
- systém s odstupováním,
- systém s přebíráním,
- systém osobního presinku.

Zónové obranné systémy:

- Klasické zónové obranné systémy,
- systémy zónového presinku,
- systémy presinkové obrany.

Kombinované obranné systémy:

- Část družstva osobně+ část zónově,
- změna osobní a zónové obrany během hry,
- 1 hráč osobně+ ostatní zónově (čtverec, kosočtverec, T)

Každý komplexní hráč by měl být vybaven základy, jak obranných a útočných kombinací, tak i obranných systémů. Dochází zde totiž k provázanosti a záleží jen na schopnosti hráče (hráčů) „číst hru“, a z toho vyplývající jednání, které vychází právě ze základů znalostí kombinací a systémů. To znamená, že hráč ví, jak se např. chovat, pokud soupeř zvolí zónový presink apod.

2.8. Týmový herní výkon

„Týmový herní výkon je založen na individuálních herních výkonech, které podléhají vzájemnému regulačnímu působení“ (Dobry a Semiginovský, 1988).

2.9. Pravidla basketbalu

Kontrola míče

Kontrola míče družstvem začíná, má-li hráč tohoto družstva živý míč pod kontrolou tím, že jej drží nebo s ním dribluje nebo má živý míč k dispozici.

Kontrola míče družstvem pokračuje, když:

- Hráč tohoto družstva má živý míč pod kontrolou.
- Hráči tohoto družstva si míč přihrávají.

Kontrola míče družstvem končí, když:

- Soupeř získá kontrolu míče.
- Míč se stane mrtvým.
- Míč opustil ruku (ruce) střílejícího hráče při hodů na koš z pole nebo při trestném hodů.

Přestupky

Přestupek je porušení pravidel.

Míč je přiznán soupeři ke vhažování ze zámezí v bodě nejbližší přestupku s výjimkou prostoru přímo za deskou, pokud není pravidly stanoveno jinak.

Chyby

Chyba je porušení pravidel zahrnující nedovolený fyzický kontakt hráče se soupeřem a/nebo nesportovní chování.

Osobní chyba

Osobní chyba je hráčův nedovolený kontakt se soupeřem, když je míč živý nebo mrtvý.

Hráč nesmí soupeře blokovat, strkat, držet, prorážet, nastavit mu nohu, bránit mu v pohybu roztažením paží, rameny, bokem, nohou nebo kolenem nebo ohýbáním těla do nenormální polohy (mimo svůj válec) ani užívat jakkoli hrubé nebo násilné hry.

Technická chyba

Technická chyba hráče je chyba hráče, která není způsobena kontaktem se soupeřem, a zahrnuje mimo jiné projevy nesportovní chování, nezdořilá komunikace s rozhodčími, padání po předstíraném faulu atd (pravidla basketbalu 2014).

2.10. Pojem ztráta

„Ztraceným míčem rozumíme ty situace v utkání, při kterých hráč svým jednáním zavíní ztrátu kontroly nad míčem vlastního družstva a tu získává soupeř. Hráč ztrácí míč zpravidla v kritických momentech (zdvojení obrany, agresivní obrana, zblokované střely), při nedostatečné úrovni herních dovedností (kroky, chyby v driblinku), dále vlastní psychickou labilitou (vyrovnané utkání- strach o výsledek), nesoustředěnost nebo podcenění soupeře v rozhodnutém utkání“ (Kaprálek, s. 52, 1995).

Ztrátami míče hráči poškozují družstvo v podstatě dvojnásobně. Za prvé tím, že se připraví o možnost zakončit útok, a za druhé tím, že dávají možnost zakončení soupeři. Na rozdíl od jiných sportů, neznamena ztráta automaticky body pro soupeře, jako tomu je např. u tenisu a volejbalu, přesto je negativní význam ztrát v utkání neoddiskutovatelný.

Dělení ztrát:

- Míče ztracené přímo vlastní nebo vynucenou chybou (nepřesná přihrávka, vypíchnutí míče, zblokováná střelba)
- míče ztracené porušením platných pravidel basketbalu (pravidlo o krocích, pravidlo tří vteřin, útočná osobní chyba, míč nebo hráč v zámezi) (Kaprálek, 1995).

3. Metodologie bakalářské práce

Cíl: Porovnat vytipované ukazatele týmového herního výkonu družstev USK Praha v kategoriích žáků a dorostenců U15 a U19.

Určit příčiny ztrát míčů v důsledku porušování pravidel FIBA (u jmenovaných družstev).

Úkol: Pozorování videozáznamů a analýza vytipovaných jevů týmového herního výkonu;

Zpracování získaných údajů kvantitativního typu.

Shrnout zjištěné výsledky a pokusit se vyvodit závěry pro nácvik a trénink družstev jmenovaných kategorií.

Hypotéza: Vyslovuje se předpoklad, že ve vyšší kategorii bude výskyt zejména přestupků nižší

Metoda: Zprostředkované pozorování, tj. pozorování videozáznamů utkání (družstev žáků a dorostenců USK Praha v kategoriích U15 a U19).

Záměrem naší práce je posouzení míry porušování pravidel v utkáních basketbalu dvou věkových kategorií vytvořením diagnostiky týmového herního výkonu družstev USK Praha. Vytvoříme kvantitativní analýzu za pomoci poznatků, které na půdě fakulty poměrně vyčerpávajícím způsobem shrnul a zpracoval Mgr. Tomáš Kaprálek ve své diplomové práci „Kvantitativní charakteristiky herního výkonu v basketbalu“.

3.1. Diagnostika výkonu ve sportovních hrách

Diagnostiku výkonu ve sportovních hrách lze označit jako vyšetřování. Objektem tohoto vyšetřování je obvykle jednotlivý hráč, případně celé mužstvo. Formulováním problému a záměru se dostaneme k výběru diagnostické techniky. Po zpracování získáváme výsledky a odpovědi, které po interpretování můžeme nazvat diagnózou. Záměrem diagnózy je buď ohodnocení herních výkonů hráčů nebo pouhý popis s vymezením nejdůležitějších vlastností. V naší práci budeme pouze popisovat problematiku ztrát a vytvoříme analytickou, popisnou diagnózu (Kaprálek, 1995).

3.1.1. Diagnostické techniky a prostředky

Ve sportovních hrách využíváme nejčastěji techniky založené buď na pozorování (evidované pozorování, posuzování, testování), případně dotazování (rozhovor, anamnéza, dotazník).

V našem případě byla zvolena diagnostická technika založená na zprostředkovaném pozorování a na možnostech, které následně vplynuly po stanovení diagnózy- z tzv. kvantitativních charakteristik herního výkonu (Kaprálek, 1995).

Pozorování

Pojem pozorování v diagnostice se liší od běžného pozorování především záměrností, účelností, plánovitostí, soustředěností a aktivností. Lze ho definovat jako zvláštní druh selektivního, kontextuálního a kontrolovaného smyslového vnímání (Šafaříková, 1988).

Druhy pozorování

- Přímé a zprostředkované,
- kvantitativní a kvalitativní,
- prosté a experimentální.

Evidované pozorování

Podstatou je shromažďování námi vybraných jevů. Využíváme přímé, případně méně často zprostředkované pozorování za pomoci záznamů utkání.

Druhy evidovaného pozorování jsou:

- Hromadné neadresné
- adresné

Hromadné neadresné evidované pozorování, které využíváme při tvorbě naší práce, je v podstatě pouhé sledování výskytu vybraných jevů bez ohledu na chování hráčů. Výsledkem bývá výkonnostní průměr sloužící k porovnání s představou trenéra.

Adresné pozorování se liší tím, že jsou všechny údaje zaznamenávány přímo hráčům a každý hráč je hodnocen zvlášť (Kaprálek, 1995).

3.1.2. Diagnostika týmového herního výkonu

„Podstata diagnostikování týmového herního výkonu v basketbalu spočívá vlastně v souhrnném zpracování údajů individuálních výkonů všech hráčů“ (Kaprálek, s. 28, 1995).

Obvykle je záměrem srovnání vlastního týmového výkonu s výkonem soupeře, v naší práci budeme porovnávat pouze dvě družstva v rámci jednoho klubu, a to z hlediska držení míče a ztrát míče v útoku, kdy nám výsledná charakteristika poslouží k formulaci návrhů na zlepšení v rámci tréninkového procesu. *„Zkušenosti a poznatky z praxe naznačují, že jakékoliv zlepšení je v tomto směru velmi obtížnou, pracnou a dlouhodobou záležitostí“ (Kaprálek, s. 29, 1995).* Nicméně to nám nebrání se o to v naší práci pokusit, protože samotné uvědomění si těchto faktů může být prospěšné (Kaprálek, 1995).

3.1.3. Praktický význam diagnostiky

Podle Šafaříkové (1988) má kategorizující nebo analytická diagnóza několikový význam:

- Hráč či družstvo se dozvídají, jak jsou vyšetřováním hodnoceni, do jaké kategorie jsou zařazeny, nebo co se od nich očekává.
- Hráč se během tréninkového procesu dovídá o stupni zvládnutí činností, jak se rozvíjejí či udržuje jeho herní výkon.
- Umožňuje trenérovi cílevědomě a záměrně řídit tréninkový proces. Řízení rozvoje herního výkonu bez diagnostické činnosti je pouhá improvizace.
- Prostřednictvím diagnostiky lze usuzovat na vývojové tendence v jednotlivých sportovních hrách, a to na základě dlouhodobých sledování vrcholových výkonů ve světových soutěžích.

Konkrétně nám pozorovací, záznamní a analytický systém ve sportovních hrách umožňuje:

- Zadávat úkoly před utkáním se zřetelem na konkrétního soupeře.
- Hodnotit týmový výkon po utkání ve vztahu k soupeři a k úkolům zadaným před utkáním.
- Po získání údajů z většího počtu utkání za delší časový úsek analyzovat závislost vítězství nebo porážky na jednotlivých charakteristikách herního výkonu.
- Konkrétně plánovat obsah tréninkových jednotek vzhledem k očekávaným úkolům v nejbližším utkání (Dobrá, Semiginovský, 1988).

3.2. Kvantitativní výzkum

U kvantitativních výzkumů se předpokládá, že lze lidské chování do jisté míry měřit a předpovídat. Využívají se náhodné výběry, experimenty a silně strukturovaný sběr dat pomocí testů, dotazníků nebo pozorování. Provádíme měření, v dalším kroku získaná data podrobíme analýze pomocí statistických metod a následně je popisujeme, případně ověřujeme pravdivost našich představ o vztahu sledovaných proměnných.

Základními komponentami jsou:

- Formálně se vyjádří určité obecné tvrzení, které má potenciál vysvětlit vztahy v reálném světě- teorie.
- Provede se dedukce. Za předpokladu, že teorie platí, budeme očekávat, že nalezneme vztah mezi minimálně dvěma proměnnými X a Y- hypotéza.
- Uvažujeme definici, co potřebujeme zjistit, abychom pozorovali X a Y- operační (operacionalizování) definice.
- Provedeme pozorování- měření.
- Provedeme závěry o platnosti hypotézy- testování hypotézy.
- Vztáhneme výsledek testování zpět k teorii- verifikace.

Principy těchto metod jsou v rámci metodologie kvantitativního výzkumu zpracovány takovým způsobem, aby odpovídaly co nejvíce předmětu zkoumání. Požadujeme, aby měření bylo validní (měříme to, co se měřit má) a spolehlivé (stejný výsledek i v případě, že měření provedeme ještě jednou). Verifikace je provizorní z toho důvodu, protože v empirických vědách můžeme získat podpůrné argumenty pro platnost teorie za pomoci nashromážděných dat, ale nikde nelze její platnost dokázat (Hendl, 2008).

Neexperimentální výzkum

Rozdíl oproti experimentálnímu výzkumu spočívá v tom, že výzkumník neuplatňuje změnu situace, podmínek nebo zkušenosti jedinců. Postup je také pečlivě naplánován, obvykle se uskuteční pilotní studie, tak, aby bylo možné některé parametry výzkumu lépe určit.

Typické vlastnosti:

- Výběr vzorků jedinců z několika známých populací,
- měření několika proměnných,
- popis chování proměnných a testování hypotéz,
- hypotézy se týkají rozdílností statistických charakteristik rozdělení jednotlivých proměnných mezi skupinami nebo závislostí vybraných proměnných mezi sebou (Hendl, 2008).

4. Výsledková část a diskuze

Pro potřeby našeho výzkumu byla vytvořena tabulka, do které jsme zaznamenávali počty kontrol, které družstva v zápase měla. Jednalo se vždy i soutěže extralig U15 a U19. Posléze jsme zaznamenávali, kolikrát skončila kontrola družstva ztrátou a čím byla ztráta způsobena. Rozlišovali jsme tři kategorie ztrát: ztráty způsobené chybami hráčů (špatné přihrávky a vypíchnuté míče soupeřem, míč v zázemí, blok, po kterém míč získal soupeř), přestupky proti pravidlům basketbalu (kroky, vteřinová pravidla, atd.) a poslední chyby hráčů (osobní chyba, technická chyba). První kategorie se liší tím, že nezávisí na subjektivním posouzení rozhodčího, ale jsou za ni zodpovědní čistě hráči, jejich dovednosti a kvalita provedení. Druhé dvě kategorie závisí na rozhodnutí rozhodčího a jeho posouzení situace. Ke cti rozhodčích se nepotvrdily obavy, že v některých zápasech budou podobné situace posuzovány jinak a nám by tak byla zkomplikována snaha o co nejobektivnější posouzení všech případů. Výsledné údaje jsou zpracovány a shrnuty v níže uvedených dvou tabulkách, jedna pro kategorii starších žáků U15 a druhá pro starší dorostence U19.

	Tým	Kontroly	Ztráty	Vlastní chyby	Přestupky	Chyby
U 15	Slavoj Litoměřice	99	21	15	5	1
	Kondoři Liberec	80	23	18	5	0
	Sokol Pražský	96	18	15	3	0
	BA Nymburk	92	16	12	4	0
	BK NH Ostrava	94	20	16	2	2
	SUMA	461	98	76	19	3
	Průměr	92,2	19,6	15,2	3,8	0,6

	Tým	Kontroly	Ztráty	Vlastní chyby	Přestupky	Chyby
U 19	Synthesia Pardubice	77	14	11	1	2
	JBC Brno	91	21	18	1	2
	BCM Ostrava	83	14	9	4	1
	Sokol Pražský	83	19	12	5	2
	BA Nymburk	86	12	8	4	0
	SUMA	420	80	58	15	7
	Průměr	84	16	11,6	3	1,4

V tabulkách je vidět, že se potvrdily předpoklady o tom, že mladší kategorie zaznamená více ztrát. Tento fakt souvisí samo sebou i s tím, že měli více kontrol než dorostenci. V obou kategoriích je zřejmé, že drtivá většina ztrát byla způsobena vlastními chybami hráčů, pramenících nejčastěji špatně zvoleným načasováním, případně kooperací mezi přihrávajícím a hráčem chytajícím přihrávku. Přihrávka je totiž velmi specifická v tom, že během letu míče v podstatě družstvo nemá míč pod kontrolou a hrozí vyšší riziko ztracení míče. Tato skutečnost pramení z faktu, že soupeři nepraktikovali výrazně nátlakové systémy presinkové obrany se zdvojováním útočníků. Naopak se nepotvrdila hypotéza, že bude v kategorii žáků významně vyšší podíl přestupků než u dorostenců. V obou kategoriích byl výskyt takřka minimální a svědčí o tom, že jsou v tréninku kladeny vysoké nároky na práci s míčem jako např. uvolňování s míčem. Ještě nižší byl výskyt chyb v útoku, které byly obvykle způsobeny špatně postavenou clonou, případně útočným faulem hráče s míčem v držení, který srazil svého obránce ve snaze zakončit. Lze ale říci, že počet ztrát je v obou kategoriích poměrně značný, protože ztrátou končovalo přes 20% útoků v kategorii žáků a více jak 15% v kategorii dorostenců. Důležité je také zmínit, že družstvo starších žáků zakončilo sezonu 2. místem po prohře s Kondory Liberec finále MČR, které USK Praha pořádalo na Folimance. Družstvo USK Praha vyhrálo základní část a během dlouhodobé soutěže Kondory porazilo (tento zápas je v naší práci rozebírán). Družstvo dorostenců USK Praha zakončilo základní část na 5. místě a neprošlo přes brány čtvrtfinále, ve kterém podlehl v nervy drásající sérii se Sokolem Pražským 3:2 na zápasy. Rozdílná úspěšnost porovnávaných družstev může být jedním z důvodů, proč se některé z našich hypotéz nepotvrdily.

4.1 U15 USK Praha- Slavoj Litoměřice 70:44

Utkání se odehrálo 21. 2. 2015 a ze všech sledovaných utkání této kategorie skončilo nejvýraznějším rozdílem. USK Praha ztratilo 21 míčů, což je 2. nejvyšší naměřený údaj. Nejvyšší zastoupení měly špatné přihrávky, vypíchnutí míče a míč v zámezí.

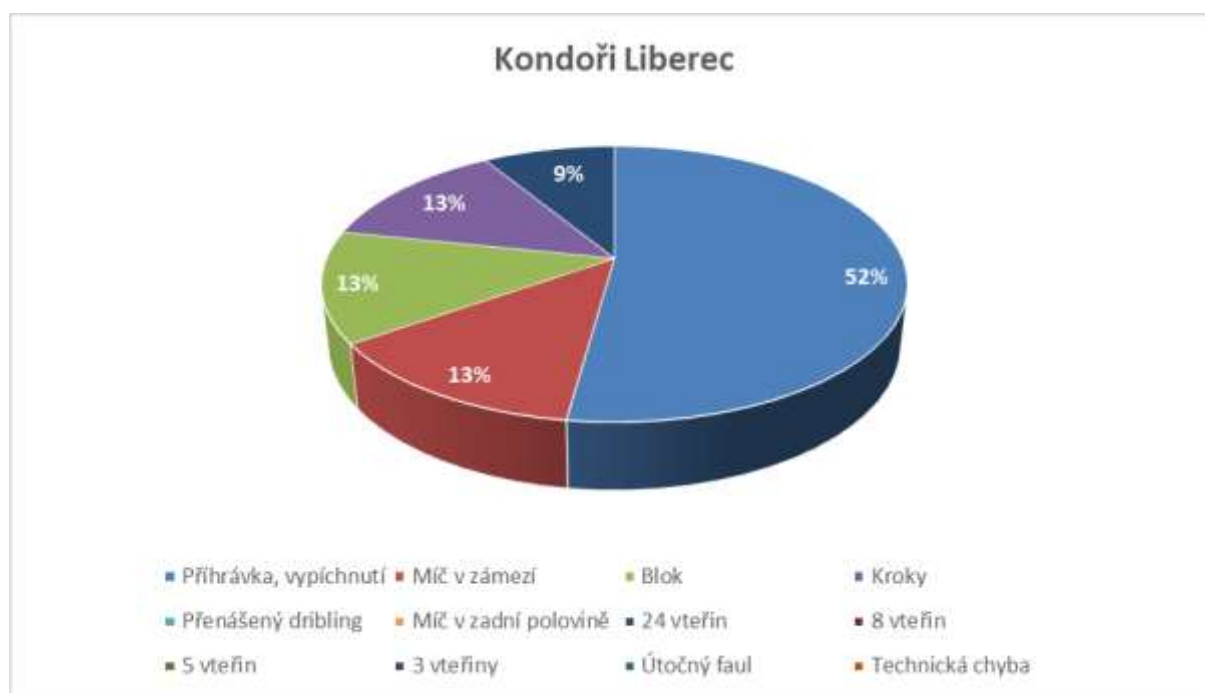
Slavoj Litoměřice		
Přihrávka, vypíchnutí	7	33%
Míč v zámezí	6	29%
Blok	2	10%
Kroky	3	14%
Přenášený dribling	1	5%
Míč v zadní polovině	0	-
24 vteřin	0	-
8 vteřin	0	-
5 vteřin	0	-
3 vteřiny	1	5%
Útočný faul	1	5%
Technická chyba	0	-
SUMA	21	100%
Typ ztráty		
Míče ztracené vlastní chybou	15	71%
Porušení pravidel	5	24%
Chyba	1	5%

4.2 U15 USK Praha- Kondoři Liberec 40:32

U utkání hrané 22. 2. 2015 bylo soubojem budoucích finalistů a dvou velmi kvalitních obran. Hráči USK nasbírali nejvíce ztrát ze všech sledovaných utkání a např. dvě ztráty z důvodu porušení pravidla o 24 vteřinách dokreslují obraz velmi dobré obrany soupeře.

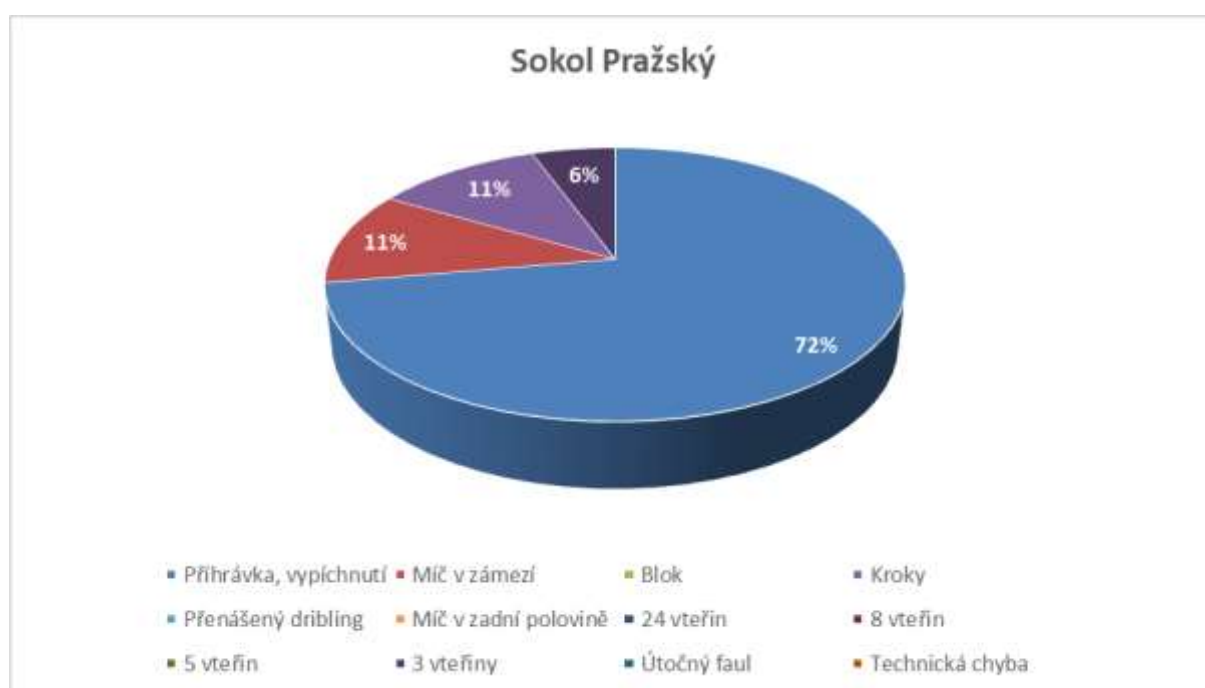
Kondoři Liberec		
Příhrávka, vypíchnutí	12	52%
Míč v zámezí	3	13%
Blok	3	13%
Kroky	3	13%
Přenášený dribling	0	-
Míč v zadní polovině	0	-
24 vteřin	2	9%
8 vteřin	0	-
5 vteřin	0	-
3 vteřiny	0	-
Útočný faul	0	-
Technická chyba	0	-
SUMA	23	100%
Typ ztráty		
Míče ztracené vlastní chybou	18	78%
Porušení pravidel	5	22%
Chyba	0	-

4.3 U15 USK Praha- Sokol Pražský 56:52

Pražské derby odehrané 24. 1. 2015 bylo velmi vyrovnané až do konce. USK se udrželo s počtem ztrát pod průměrem a za zmínku stojí především fakt, že většina z nich byla zaviněna špatnou přihrávkou a vypíchnutým míčem.

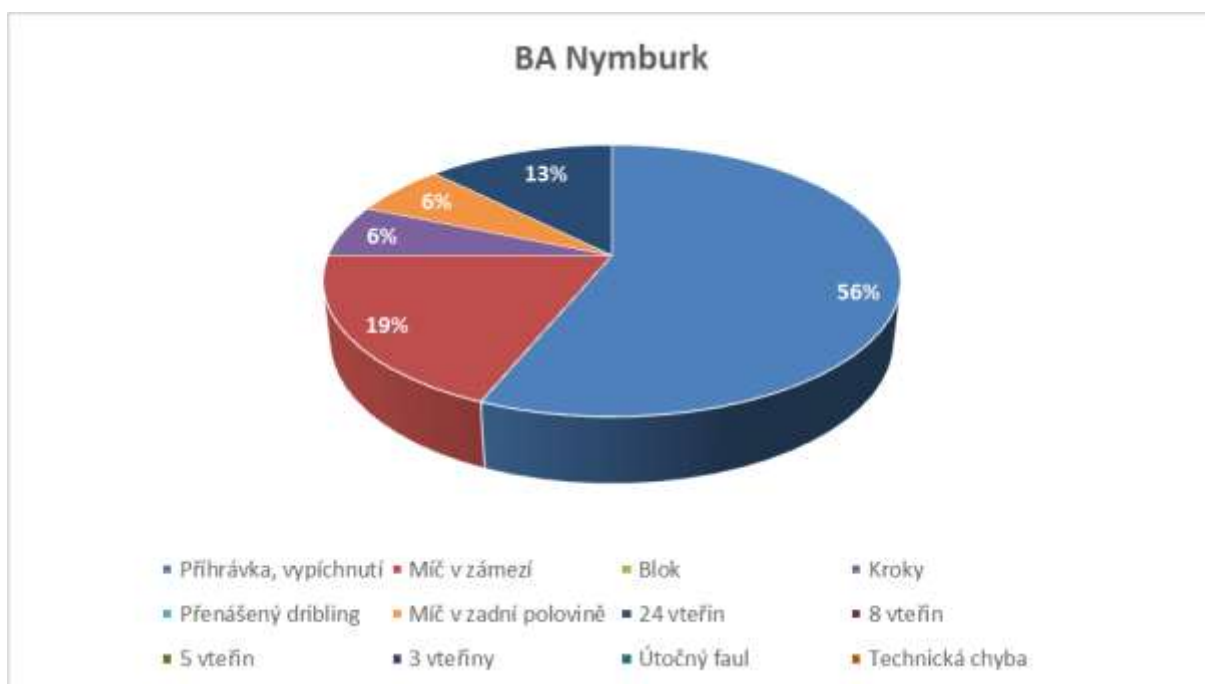
Sokol Pražský		
Přihrávka, vypíchnutí	13	72%
Míč v zámezí	2	11%
Blok	0	-
Kroky	2	11%
Přenášený dribling	0	-
Míč v zadní polovině	0	-
24 vteřin	0	-
8 vteřin	0	-
5 vteřin	0	-
3 vteřiny	1	6%
Útočný faul	0	-
Technická chyba	0	-
SUMA	18	100%
Typ ztráty		
Míče ztracené vlastní chybou	15	83%
Porušení pravidel	3	17%
Chyba	0	-

4.4 U15 USK Praha- BA Nymburk 56:64

Utkání odehrané 25. 1. 2015 bylo jediným ze sledovaných, ve kterém USK utrpěl porážku. Paradoxně zaznamenal nejmenší počet ztrát vůbec, přesto nezdvítězil. Zajímavostí je fakt, že USK byly odpískány pouze jedny kroky.

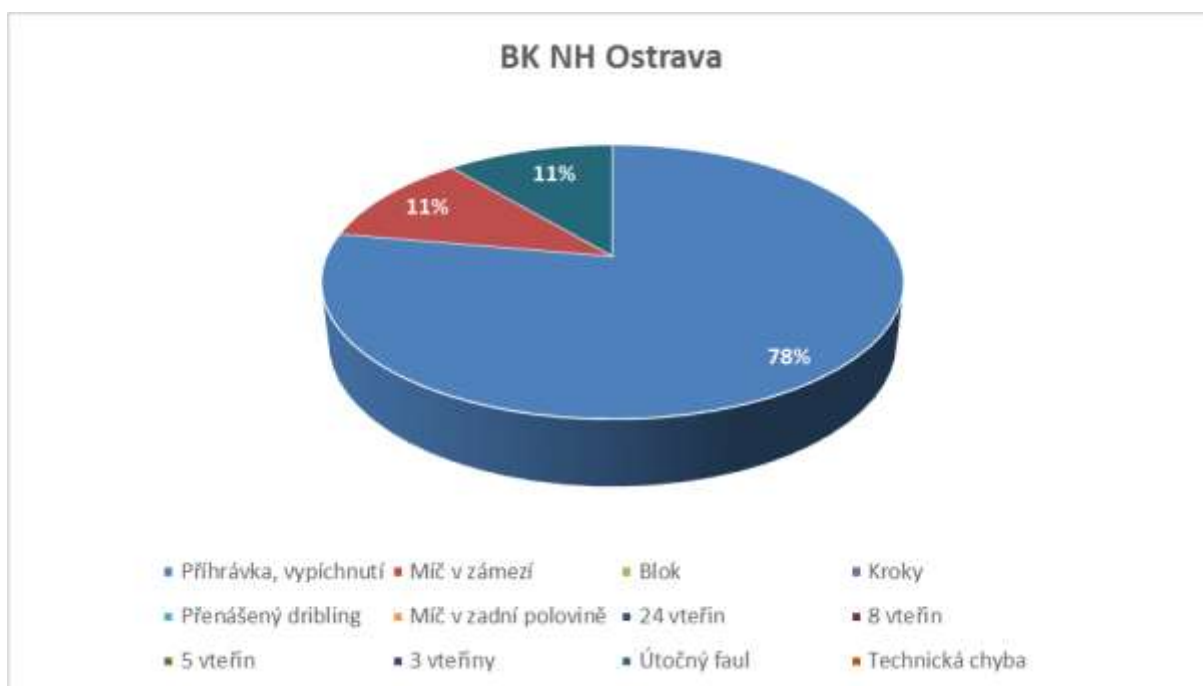
BA Nymburk		
Příhrávka, vypíchnutí	9	56%
Míč v zámezí	3	19%
Blok	0	-
Kroky	1	6%
Přenášený dribling	0	-
Míč v zadní polovině	1	6%
24 vteřin	2	13%
8 vteřin	0	-
5 vteřin	0	-
3 vteřiny	0	-
Útočný faul	0	-
Technická chyba	0	-
SUMA	16	100%
Typ ztráty		
Míče ztracené vlastní chybou	12	75%
Porušení pravidel	4	25%
Chyba	0	-

4.5 U15 USK Praha- BK NH Ostrava 80:68

Utkání odehráno 12. 4. 1015. USK v něm nemělo odpískaný jediný přestupek, což je jev v kategorii žáků poměrně nevídaný a pravidla byla porušena pouze 2x a to z důvodu útočných faulů. Ztracené míče tak pramenily v podstatě pouze ze špatných přihrávek a vypíchnutých míčů.

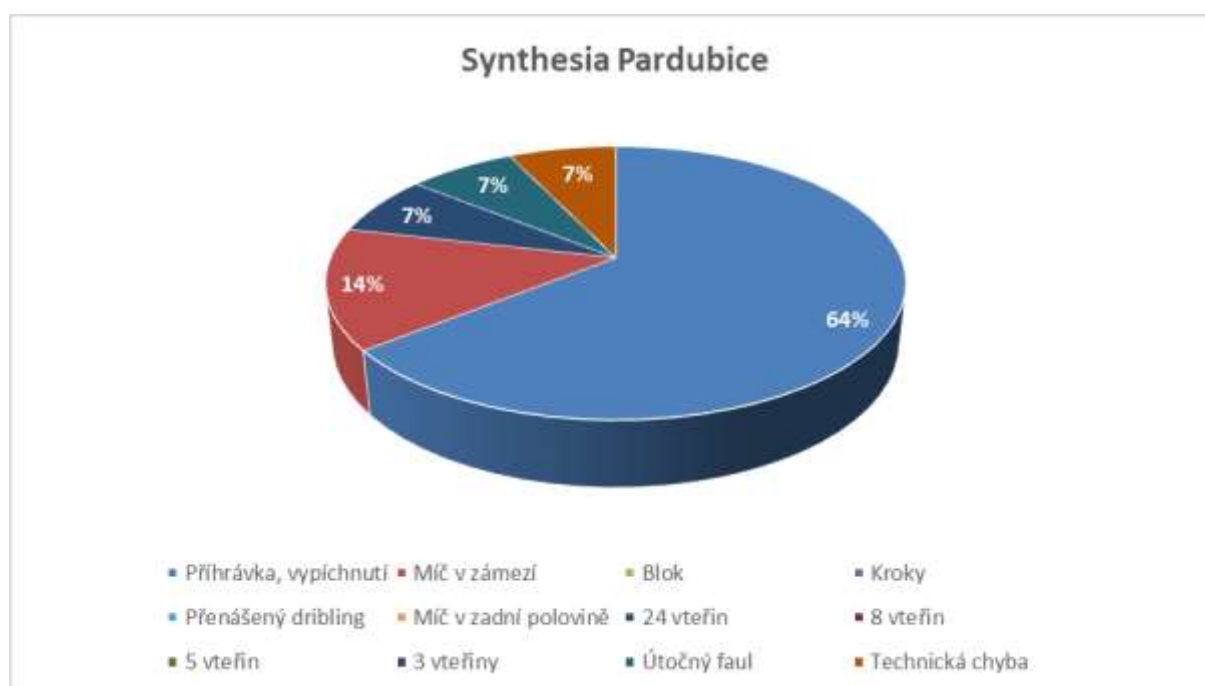
BK NH Ostrava		
Přihrávka, vypíchnutí	14	78%
Míč v zámezi	2	11%
Blok	0	-
Kroky	0	-
Přenášený dribling	0	-
Míč v zadní polovině	0	-
24 vteřin	0	-
8 vteřin	0	-
5 vteřin	0	-
3 vteřiny	0	-
Útočný faul	2	11%
Technická chyba	0	-
SUMA	18	100%
Typ ztráty		
Míče ztracené vlastní chybou	16	89%
Porušení pravidel	0	-
Chyba	2	11%

4.6 U19 USK Praha- Synthesia Pardubice 73:92

Utkání hrané 27. 1. 2015 se proměnilo v pardubickou střelnici, při které dorostencům USK nestačilo k výhře ani pouhých 14 ztrát. V tomto utkání také padla jediná technická chyba za tzv. „flopping“ (simulování-snaha donutit rozhodčího z odpískání faulu). Pardubice v této sezoně získali titul na MČR.

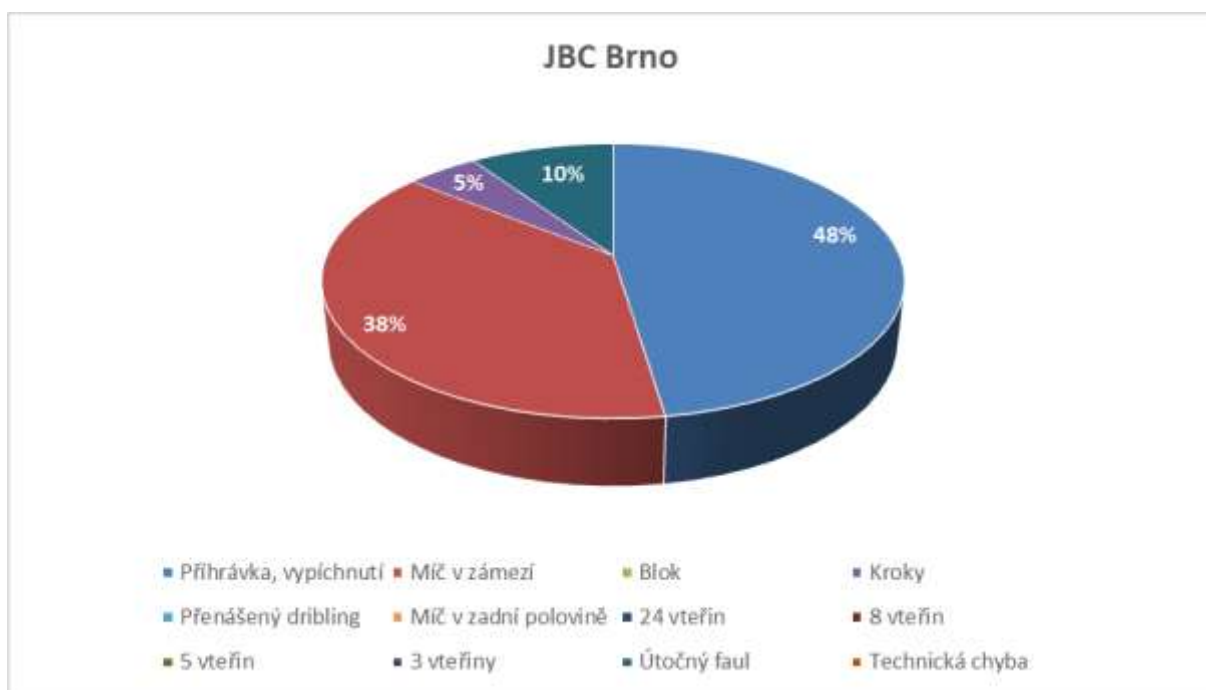
Synthesia Pardubice		
Příhrávka, vypíchnutí	9	64%
Míč v zámezí	2	14%
Blok	0	-
Kroky	0	-
Přenášený dribling	0	-
Míč v zadní polovině	0	-
24 vteřin	1	7%
8 vteřin	0	-
5 vteřin	0	-
3 vteřiny	0	-
Útočný faul	1	7%
Technická chyba	1	7%
SUMA	14	100%
Typ ztráty		
Míče ztracené vlastní chybou	11	79%
Porušení pravidel	1	7%
Chyba	2	14%

4.7 U19 USK Praha- JBC Brno 54:64

Utkání proběhlo 22. 2. 2015 a budoucí stříbrný medailista v něm donutil USK k 21 ztrátám, což bylo nejvíce ve sledovaných utkání této kategorie. Příčinou ztrát byly především špatné přihrávky a vypíchnuté míče. USK se dopustilo pouze jednoho přestupku.

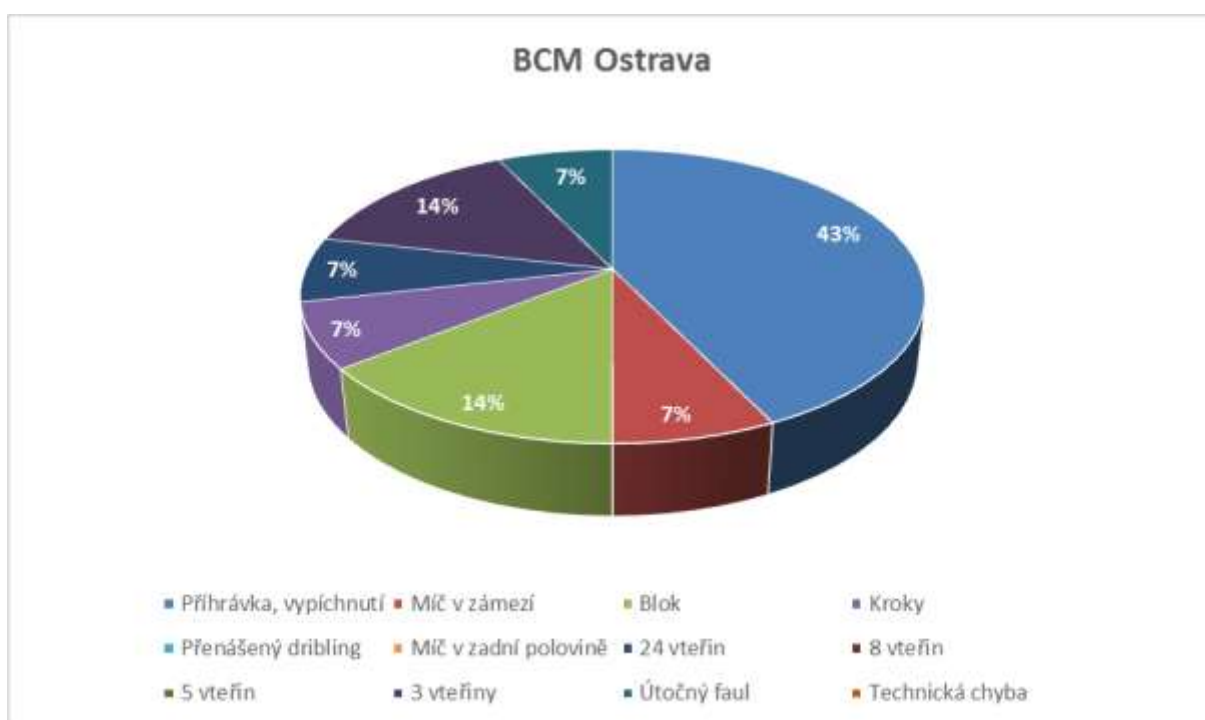
JBC Brno		
Přihrávka, vypíchnutí	10	48%
Míč v zámezí	8	38%
Blok	0	-
Kroky	1	5%
Přenášený dribling	0	-
Míč v zadní polovině	0	-
24 vteřin	0	-
8 vteřin	0	-
5 vteřin	0	-
3 vteřiny	0	-
Útočný faul	2	10%
Technická chyba	0	-
SUMA	21	100%
Typ ztráty		
Míče ztracené vlastní chybou	18	86%
Porušení pravidel	1	5%
Chyba	2	10%

4.8 U19 USK Praha- BCM Ostrava 70:58

Utkání odehráno 29. 11. 2014. USK ztratilo 2. nejnižší počet míčů ze sledovaných zápasů a také jediným, ve kterém se objevilo 2x porušení pravidel o 3 vteřinách. Více jak polovinu ztracených míčů opět tvořily vlastní chyby hráčů.

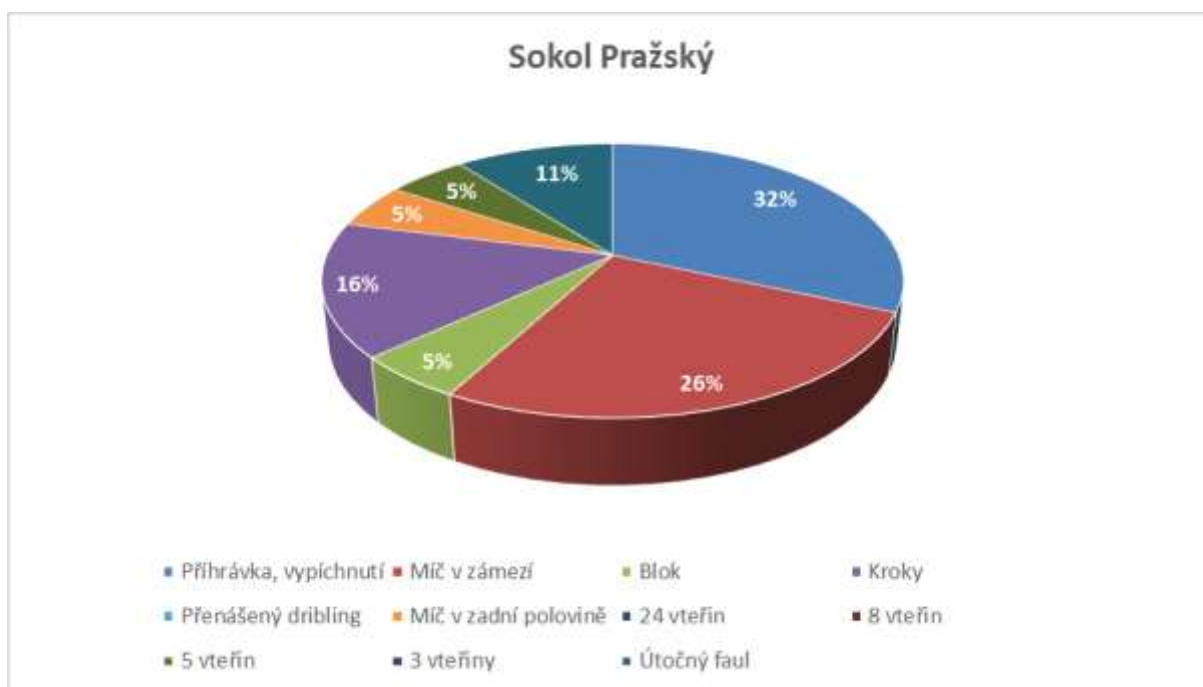
BCM Ostrava		
Příhrávka, vypíchnutí	6	43%
Míč v zámezí	1	7%
Blok	2	14%
Kroky	1	7%
Přenášený dribling	0	-
Míč v zadní polovině	0	-
24 vteřin	1	7%
8 vteřin	0	-
5 vteřin	0	-
3 vteřiny	2	14%
Útočný faul	1	7%
Technická chyba	0	-
SUMA	14	100%
Typ ztráty		
Míče ztracené vlastní chybou	9	64%
Porušení pravidel	4	29%
Chyba	1	7%

4.9 U19 USK Praha- Sokol Pražský 66:63

Pražské derby odehrané 5. 10. 2014 přineslo 2. nejvyšší počet ztrát ve sledovaných zápasech a nejvíce odpískaných přestupků (pravidlo o krocích bylo odpískáno 3x pouze v tomto utkání). Zajímavostí je, že ze sedmi vzájemných utkání skončilo pouze to poslední vyšších rozdílem, než 8 bodů, což svědčilo o mimořádné vyrovnanosti obou celků.

Sokol Pražský		
Příhrávka, vypíchnutí	6	32%
Míč v zámezí	5	26%
Blok	1	5%
Kroky	3	16%
Přenášený dribling	0	-
Míč v zadní polovině	1	5%
24 vteřin	0	-
8 vteřin	0	-
5 vteřin	1	5%
3 vteřiny	0	-
Útočný faul	2	11%
Technická chyba	0	-
SUMA	19	100%
Typ ztráty		
Míče ztracené vlastní chybou	12	63%
Porušení pravidel	5	26%
Chyba	2	11%

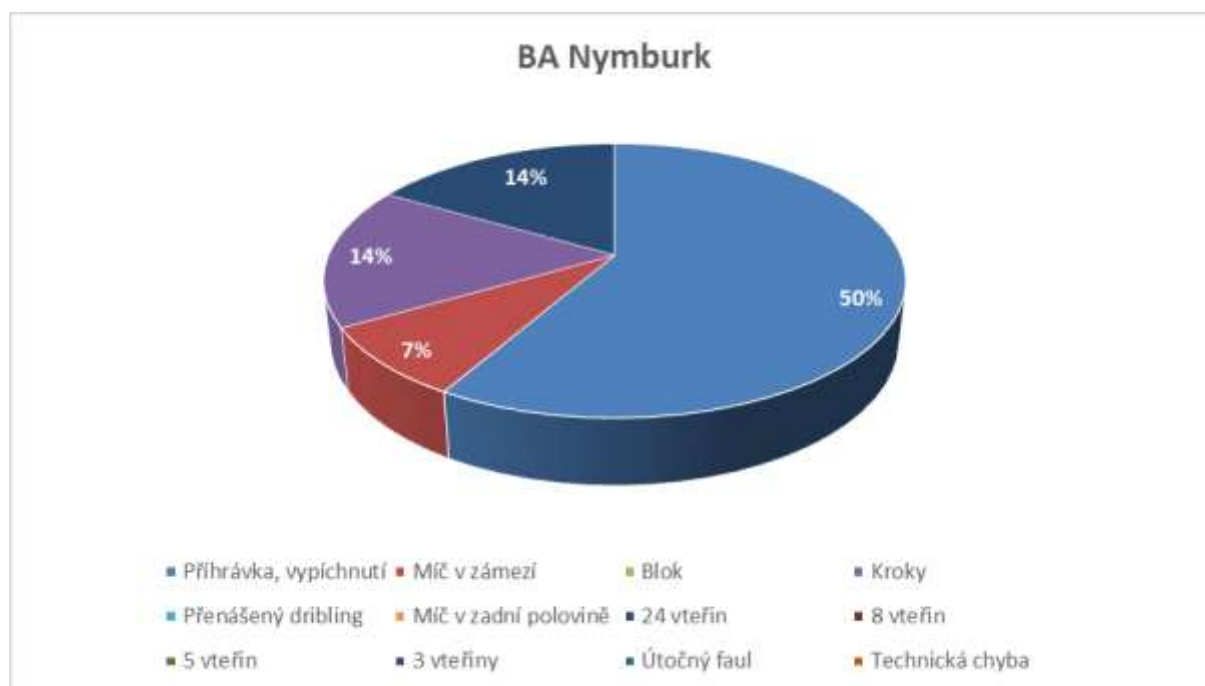
4.10 U19 USK Praha- BA Nymburk 76:52

Utkání odehráno 24. 1. 2015. USK Praha vyprodukovalo nejnižší počet ztrát vůbec.

Přesto i v tomto zápase převládaly ztráty způsobené vlastními chybami hráčů, konkrétně

8. Za zmínku stojí, že hráči USK vyprodukovali s BA Nymburk nejméně ztrát v obou kategoriích.

BA Nymburk		
Příhrávka, vypíchnutí	7	58%
Míč v zámezí	1	8%
Blok	0	-
Kroky	2	17%
Přenášený dribling	0	-
Míč v zadní polovině	0	-
24 vteřin	2	17%
8 vteřin	0	-
5 vteřin	0	-
3 vteřiny	0	-
Útočný faul	0	-
Technická chyba	0	-
SUMA	12	100%
Typ ztráty		
Míče ztracené vlastní chybou	8	67%
Porušení pravidel	4	33%
Chyba	0	-

5. Závěr

Výsledky ukázaly, že za drtivou většinu ztrát mohou faktory, které ovlivňují přímo hráči. Zkažené přihrávky a vypíchnuté míče z driblingu tvořily zdaleka největší zastoupení všech ztrát. Řešením je kladení vyššího důrazu na rozvoj individuálního herního výkonu hráče. Jestliže hráči měli velké množství ztrát v přihrávkách, je řešením nácvik přihrávek v herních situacích. Ztráty v driblingu napravovat uvolňováním hráče s míčem a nácvik driblingu pod tlakem obránce se snahou o co nejpodobnější provedení, jaké nastává v zápase.

Hráči obou družstev měli velmi dobře zvládnuté týmové herní systémy, ve kterých byla čitelná snaha o vytváření přesilových situací, případně hry jeden na jednoho. U mladších hráčů pramenily chyby také z ukvapenosti, kterou Velenský (2008) popisuje v charakteristikách věkových odlišností, konkrétně u mírně pokročilé úrovně, do které starší žáci USK spadají. Obě družstva také mají viditelnou snahu o pojetí herního výkonu tak, jak ho zmiňuje Velenský (2008) v teoretické fázi. Hráči se snaží o rychlou přechodovou fázi do rychlého protiútoky, při které dochází k dlouhé přihrávce ihned po doskoku. tato přihrávka byla jednou z nejčastěji zkažených, přesto je pozitivní fakt, že mají hráči tento trend zažitý. Při neúspěšném protiútoky je snaha o plynulý přechod do „secondary fastbreaku“, tedy zpomaleného protiútoky ve spolupráci s dobíhajícími pivoty z obranné půlky. Taktéž je snaha o volnější spolupráci na principu „read game“, kdy hráči nehrají pouze podle jasně daného schématu, ale rozhodují se podle určitých principů na základě nastalé situace na hřišti. V obraně je patrná snaha o agresivní a týmové pojetí všech činností, což dokládají i nízká čísla obdržených bodů od soupeřů, kdy pouze v jednom případě došlo k překročení hranice 90 bodů. Obě družstva se snaží praktikovat podobný basketbal a je zde vidět jasně čitelná návaznost a propracovaný systém výchovy budovaný již poměrně dlouhá léta.

V naší práci bylo cílem pozorovat pouze kvantitativní charakteristiky herního výkonu a případné snahy o kvalitativní hodnocení mohou být předmětem navazující diplomové práce. Analýza ztrát rozhodně nemá za cíl nijak hodnotit tréninkový proces družstev a souvislosti mezi ztrátami a výsledkem také nejsou jasné. Přesto dosažené výsledky ukazují, že je velmi žádoucí klást důraz na individuální výkon jedince, který tvoří základ pro týmový herní výkon.

6. Použité zdroje

CSÍKSZENTMIHÁLYI, M., *Flow: o štěstí a smyslu života*. Vydání druhé, upravené, v Portále první. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0918-8.

DOBRÝ, L., VELENSKÝ, E. *Košíková: teorie a didaktika. Druhé vydání*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

DOBRÝ, L., SEMIGINOVSKÝ, B. *Sportovní hry: výkon a trénink*. První vydání. Praha : Olympia, 1988.

DOBRÝ, L., SEMIGINOVSKÝ, B., *Sportovní hry: výkon a trénink*. První vydání. Praha : Olympia, 1988.

DOSOUDIL, B. *Analýza příčin ztrát míčů v útoku*. Praha : UK FTVS, 2001. Diplomová práce. Vedoucí práce Michael Velenský.

DOVALIL, J. *Výkon a trénink ve sportu*. Čtvrté vydání. Praha : Olympia, 2012. ISBN 978-80-7376-326-8.

HOŠEK, V. Averz k tělesné výchově. *Tělesná výchova mládeže*, ročník 58, číslo 2, 1992, s. 1- 3.

JUSTOVÁ, S. *Interpretace a aplikace basketbalového učiva s ohledem na výkonový rozvoj dětí a mládeže*. Praha : UK FTVS, 1997. Diplomová práce. Vedoucí práce Michael Velenský.

KAPRÁLEK, T., *Kvantitativní charakteristiky herního výkonu v basketbalu*. Praha: UK FTVS, 1995. Diplomová práce. Vedoucí práce Michael Velenský.

Pravidla basketbalu 2010: pravidla a postupy při utkání: platná od 1. 10. 2010. Praha: Česká basketbalová federace, 2010. ISBN 978-80-254-8102-8. (aktualizace 2014)

RÉDLI, T., *Srovnání ukazatelů týmového herního výkonu mezi družstvem USA a družstvy jeho soupeřů na olympijských hrách v basketbale mužů 2012 a proti výkonu USA na mistrovství světa 2010*. Praha: UK FTVS, 2013. Diplomová práce. Vedoucí práce Michael Velenský.

RÓN, F. Filisofie a základy „motion offense“. *Basket*, I., březen 1994, s. 30-33.

SVOBODA, B., *Sportovní výchova mládeže*. První vydání. Praha: Olympia, 1980

ŠAFAŘÍKOVÁ, J. Diagnostika výkonu ve sportovních hrách. In Lubomír Dobrý *Didaktika sportovních her*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1988. Druhé vydání. S. 114-139.

VELENSKÝ, M., *Pojetí basketbalového učiva pro děti a mládež*. První vydání. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1480-9.

VELENSKÝ, M., KARGER, J. *Basketbal: herní trénink, kondiční trénink, technika, taktika*. První vydání. Praha: Grada publishing, 1999. ISBN 80-7169-834-2.